

Бурчак О.Я,
аспірант кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»
вул. Чуднівська, 103, м. Житомир 10005,
<https://orcid.org/0009-0009-8588-4776>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Ніде процеси економічного розмежування не просунулися так далеко як у фінансовому секторі. З середини 1980-х років на міжнародних фінансових ринках відбуваються фундаментальні структурні зрушення, зумовлені політичними процесами дерегуляції, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та змінами в поведінці учасників ринку. В основі цього лежить зростання важливості торгівлі цінними паперами порівняно з традиційним кредитним бізнесом. Довгострокові відносини між кредиторами та боржниками в міжнародних фінансових операціях все частіше замінюються анонімними та короткостроковими угодами.

Короткострокові варіанти обміну капіталом у вигляді специфічних продуктів, якими можна торгувати по всьому світу і протягом дня. Саме у фінансовому секторі "необмежений" капіталізм, найімовірніше, став реальністю.

З неоліберальної точки зору і з точки зору глобально орієнтованих гравців ринку, глобалізація фінансових ринків призводить до ретельної бажаного "дисциплінування" політики економікою. Якщо відсоткові ставки та обмінні курси більше не встановлюються політично національними інституціями, а формуються на глобальних ринках під впливом суб'єктивних очікувань прибутковості, національні держави будуть піддаватися критиці за експансивну фіскальну політику або високі державні видатки.

Це може призвести до погіршення фіскальної політики або високого державного боргу - наприклад, через втечу капіталу, падіння обмінних курсів або зростання відсоткових ставок. За словами Рольфа Е. Бройера, голови правління

Deutsche Bank, відкритий капітал звільняє приватних інвесторів від патерналізму національної держави. Тому що остання більше не має привілейованого доступу до національних заощаджень, але тепер може конкурувати з іншими державними та приватними боржниками у боротьбі за глобальні заощадження, інвесторам більше не доведеться керуватися доступними їм можливостями інвестування та можливостями дохідності, наданими їм їхнім урядом - скоріше, урядова політика має бути орієнтована на бажання інвесторів. У своїй ролі "п'ятої влади" фінансові ринки приречені зобов'язувати політиків виконувати бажання інвесторів, а отже, і, таким чином, електорату [1]. Ще століття тому Макс Вебер вважав, що сильний внутрішній ринок капіталу як політичний інструмент у боротьбі за міжнародне панування власної нації, як інструмент забезпечення "пріоритету політики над економікою". З неоліберальної точки зору, однак, зв'язок між політикою та економікою є протилежним: Національна держава несе основну відповідальність за те, щоб її власний фінансовий центр не відставав у міжнародній конкуренції за мобільний капітал. У цій ліберальній перспективі роль держави полягає, щонайбільше, у забезпеченні інфраструктури, необхідної вітчизняним виробникам для успіху на міжнародній арені, або забезпечити вітчизняним інвесторам у всьому світі вільний доступ до найпривабливіших фінансових продуктів [2].

Однак за останні два десятиліття віра в раціональність санкційної сили фінансових ринків неодноразово піддавалася сумніву. Банкрутства і неплатоспроможність міжнародних банків, та передусім фінансові та валютні кризи, такі як латиноамериканська боргова криза, неодноразово підривали цю віру.

Економічна криза початку 1980-х років та крах деяких азійських економік у 1997 та 1998 роках зосередили увагу не стільки на можливостях, скільки на ризиках "розв'язаних" фінансових ринків.

Ліві критики "панування фінансових ринків чи фінансових корпорацій?" [3] скаржаться на руйнівний вплив фінансового капіталу в країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються, і на видиму асиметрію влади між західними інвесторами та країнами-реципієнтами.

Банки, страхові компанії та інвестиційні фонди, які за останні двадцять років стали стратегічно важливими як капітальні та інституційні інвестори, визначаються як справжні винуватці минулих фінансових та валютних криз. Як учасники ринку, що мають право розпоряджатися великими обсягами капіталу, але водночас з короткостроковою інвестиційною стратегією та високими очікуваними доходами, вони вкладали значні кошти в перспективні ринки, що розвиваються, в Азії та Латинській Америці, але швидко виводили свій капітал при перших ознаках валютної кризи[5].

Результатом стала спіраль девальвації, інфляції та масового безробіття серед внутрішнього населення. Навіть "просвітлені" спекулянти і фондові менеджери, такі як Джордж Сорос - припущення неокласичної економіки про те, що фінансові ринки мають тенденцію повертатися до рівноваги самостійно, подібно до руху маятника, тепер вважають спростованим.

"Замість того, щоб діяти як маятник, фінансові ринки останнім часом більше нагадують руйнівну кулю: Вони спричиняли крах однієї економіки за іншою" [4]. Зараз важливо визнати нестабільність, притаманну дуже мобільній і динамічній природі фінансових операцій.

Нестабільність, притаманна фінансовим транзакціям. Коли учасники ринку намагаються передбачити майбутні прибутки і збитки у своїх поточних рішеннях, прорахунки неминучі. Індивідуальні помилки можуть стати колективними через стадну поведінку учасників ринку і поширитися на міжнародному рівні - нещодавні кризи переконливо продемонстрували ці ланцюжки ефектів.

Список використаних джерел

1. Adam, Christopher, Paul Collier, and Victor A.B. Davies. 2008. Postconflict Monetary Reconstruction. *The World Bank Economic Review* 22, no. 1: 87-112.
2. Addison, Tony, Philippe Le Billon and S. Mansoob Murshed. 2001. Finance in Conflict and Reconstruction. Helsinki: UNU/WIDER, Discussion Paper no. 2001/44.
3. Addison, Tony and S. Mansoob Murshed. 2003. Debt Relief and Civil War. *Journal of Peace Research* 40, no. 2: 159–176.
4. Alvarez-Plata, Patricia and Tilman Brück. 2008. External Debt in Post-Conflict Countries. *World Development* 36, no. 3: 485-504